

Universitetet
i Stavanger

HANDELSHØGSKOLEN VED UIS

BACHELOROPPGAVE

STUDIUM: Økonomi og administrasjon

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
TEMATISKE RETNING:
SKATTERETT OG VERDSETTING

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL? nei
(NB! Bruk rødt skjema ved konfidensiell oppgave)

TITTEL: ENDRINGEN AV PETROLEUMSSKATTELOVEN SOM FØLGE AV KORONATILTAK I 2020

ENGELSK TITTEL: THE CHANGE IN OILTAXATION ON THE NORWEGIAN CONTINENTAL SHELF
AS A REACTION TO CORONA VIRUS IN 2020

FORFATTERE (NB! maks tre studenter pr oppgave):

VEILEDER: Lars Atle Kjøde

Kandidatnr:

Navn:

7741

Lotte Stiberg

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sammendrag

I juni 2020 ble det gjort midlertidige endringer i petroleumsskatten. Dette ble gjort som en reaksjon på korona-pandemien våren 2020 da etterspørselen og oljeprisen falt. Endringen har som hovedmål å bedre likviditeten slik at selskapene kan fortsette med investeringer og planlagt aktivitet på den norske kontinentalsokkelen. Slik håpte staten å unngå en repetisjon av oljekrisen i 2015/2016 med masseoppsigelser i en periode med lave oljepriser og usikkerhet. Endringene består hovedsakelig av å bedre likviditeten ved å øke friinntekten og bruke den i sin helhet i investeringsåret, full skattemessig avskrivning mot særskatt i investerings året og mulighet for utbetaling av skattemessig underskudd. Dette vil gi en bedre nåverdi på investeringene og vil være et insentiv for å ikke vente med investeringer og prosjekter til tross for periode med lave oljepriser og redusert etterspørsel våren 2020.

I denne oppgaven har jeg analysert de skattemessige verdiene av endringene sammenlignet med de tidligere reglene for petroleumsskatten med hensyn til avskrivninger på investeringer, og friinntekt i nominell kontantstrøm og med diskonterte nåverdier.

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en del av bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Universitetet i Stavanger. Den utgjør 20 studiepoeng. Dette er avslutningen på mitt andre utdannelses forløp etter et karriereskifte fra kiropraktikk til økonomi, som har vært en lang, slitsom, krevende og utfordrende reise.

Arbeidet med oppgaven har vært svært spennende og har gitt god innsikt i hvordan endringer i petroleumsskatten kan påvirke verdiene i et oljeselskap. Den er inspirert av koronakrisen som har preget studenthverdagen og arbeidshverdagen min det siste året og oppgaven har også vært et verktøy i å forstå krisen på flere måter. Som et ekte ”oljebarn” fra Stavanger har det vært motiverende å bli bedre kjent med bransjen.

Opgaven er skrevet i sin helhet av undertegnede.

Takk til Lars Atle Kjøde ved UiS for veiledning via digitale møter og for at du noen ganger skrudde på kameraet.

Stavanger, mai 2021.

Lotte Stiberg

Innhold

<u>FIGURTABELL</u>	<u>6</u>
<u>1. INTRODUKSJON</u>	<u>7</u>
<u>1.1 BAKGRUNN</u>	<u>7</u>
<u>1.2 PROBLEMSTILLING</u>	<u>9</u>
<u>1.3 METODE OG OPPGAVENS AVGRENSNING</u>	<u>9</u>
<u>2. SKATTESYSTEMET</u>	<u>11</u>
<u>2.1 GENERELT OM SKATTESYSTEMET FOR NÆRINGSVIRKSOMHET I NORGE</u>	<u>11</u>
<u>2.2 SKATTESYSTEMET FOR PETROLEUMSVIRKSOMHET</u>	<u>13</u>
2.2.1 SÆRSKATTEN	15
2.2.2 NORMPRIS	16
2.2.3 AVSKRIVNINGER OG FRADRAK	17
2.2.4 FRIINNTekten (UPLIFT)	17
2.2.5 LETEREFUSJON OG FREMFØRING AV UNDERSKUDD	18
2.2.6 DISKONTERINGSFAKTOR	19
2.2.7 ULIK BRUK AV DISKONTERINGSRENTE	20
<u>3. ENDRINGEN I SKATTESYSTEMET MAI 2020</u>	<u>22</u>
<u>4. ANALYSE AV ENDRINGEN/SAMMENLIGNING</u>	<u>23</u>
<u>4.1 ORDINÆRE SKATTEREGLER</u>	<u>23</u>
<u>4.2 ETTER ENDRINGEN</u>	<u>25</u>
<u>4.3. NÅVERDI AV ENDRINGEN I SKATTESYSTEMET</u>	<u>26</u>
<u>4.3.1 NÅVERDI MED 4% DISKONTERINGSRENTE</u>	<u>27</u>
<u>4.3.2 NÅVERDI MED 10% DISKONTERINGSRENTE</u>	<u>28</u>

<u>5. DISKUSJON</u>	<u>30</u>
<u>5.1 ET BEROLIGENDE MIDDEL</u>	<u>30</u>
<u>5.2 ARBEIDSPLASSER</u>	<u>30</u>
<u>5.3 TIDSPERSPEKTIVET I NÅVERDIEN</u>	<u>31</u>
<u>5.4 ET NØYTRALT SYSTEM</u>	<u>31</u>
<u>5.5 OLJEPRISEN</u>	<u>33</u>
<u>6. KONKLUSJON</u>	<u>34</u>
<u>KILDER OG REFERANSER</u>	<u>35</u>

Figurtabell

Figur 1 Statens netto kontantstrøm petroleumsvirksomhet 1979-2021.....	s.13
Figur 2 Fordeling av skattesats for Petroleumsselskaper.....	s.15
Figur 3 Oversikt over skattegrunnlaget.....	s.16
Figur 4 Nominell kontantstrøm før endringen 2020.....	s.23
Figur 5 Nominell kontantstrøm før endringen med tre investeringer.....	s.24
Figur 6 Nominell kontantstrøm etter endringen 2020.....	s.25
Figur 7 Nominell kontantstrøm med tre investeringer etter endringen.....	s.26
Figur 8 Nåverdi med 4% diskonteringsrente.....	s.27
Figur 9 Nåverdi med 10% diskonteringsrente.....	s.28

1. Introduksjon

1.1 Bakgrunn

2020 var et turbulent år for både den vanlige norske familien, næring, og det offentlige. På samme tid som covid-19 spredte seg i verden og gjorde sitt innpass i Norge, var det uroligheter i oljenæringen som gjorde at oljeprisen stupte. Kombinasjonen av pandemi og lave oljepriser forsterket kaoset og behovet for handlingskraft. I juni 2020 vedtok Stortinget midlertidige endringer i petroleumsskatten for å skape ro og bedre vilkår for en av Norges største (og viktigste) næringer. Håpet og målet var å bedre likviditeten til selskapene for å forhindre oppsigelser og en ny oljekrise på grunn av redusert aktivitet på norsk kontinentalsokkel for både utvinning, produksjon og salg av olje og gass.

I mars 2020 ble strenge tiltak, som hadde som intensjon å redusere smittespredningen av SARS-Covid-19, satt i verk. Virusets spredning økte og det var nødvendig å beskytte risikoutsatte grupper, samt begrense spredningen ved å redusere kontaktpunkter mellom mennesker. Kontorarbeidere ble sendt hjem med skjermen under armen for å starte en periode med hjemmekontor, reisende ble eskortert med ansiktsmasker inn i taxien og rett hjem til 14 dagers karantene, treningssentrene og restauranter ble beordret om å stenge. Folk fikk retningslinjer og anbefalinger om hvor mye nærkontakt de kunne ha med andre mennesker. Det kom anbefalinger om å ikke ha besøk og ikke klemme flere enn 1-2 nærkontakter som ble godtatt og akseptert for å hindre spredning. Børsen stupte og innen mai hadde Den Norske Bank satt ned renten til 0. Dette var dramatisk og følte på mange måter som surrealistisk skrekkfilm hvor man ikke visste hvem eller hva man skulle være redd for. Likevel hadde de fleste et håp om at dette var strenge tiltak som skulle være kortvarige og krisen snart skulle blåse over.

Strenge tiltak, som *ikke* så ut til å lette etter et par uker, tok situasjonen fra vondt til verre og minnene fra oljekrisen 2015 var ikke glemt. Den gangen da oljeprisene gikk fra 115 dollar fatet til 30 dollar fatet på under 2 år (juni 2014 -januar 2016) og Petter Stordalen sa i forferdelse «Det renner blod i gatene» om oljebyen Stavanger. Da oljebransjen ikke lengre kunne sprette Bollinger flaskene for å feire stadig eksponentiell vekst og fete utbytter, men måtte permittere eller si opp lovende nyutdannede petroleumsingeniører og trofaste

arbeidere som nå skulle finne seg annen jobb som ikke var i «oljå». Noen fant veien til barnehagene og det har muligens aldri vært høyere utdannede barnehageassistenter til å bygge sandslott i sandkassene enn i 2015/2016.

Spøkelset fra 2015/2016 og frykten for masseoppsigelser, oljeingeniører som skulle navigere NAV-systemet med dagpenger og mulige konsekvenser for nedgang i Norges mest innbringende næring presset frem et behov for tiltak som kunne forhindre en ny oljekrise.

I forkant av de norske korona-tiltakene i mars 2020, var det allerede en oljekrise i emningen. Forhandlinger mellom OPEC og Russland gikk i stå og Saudi-Arabia droppet prisen på råolje. Slik utviklet våren 2020 seg med et dobbelt sjokk på både tilbud og etterspørselssiden. Etterspørselen stupte da flyreiser og transport som innebærer bruk av petroleum ble kuttet som følge av pandemi. I kjølvannet av dette dukket en ny problemstilling opp; hva skulle de gjøre med oljen når lagerkapasitet var fullt opp og ikke kunne selges i påvente av bedre priser og etterspørsel. I noen tilfeller endte oljeselskapene med å betale for å kvitte seg med oljen som de ikke kunne lagre. Heldigvis stabiliserte priskrigen mellom OPEC og Saudi-Arabia seg utover våren og det ble redusert produksjon slik at prisen kunne justere seg opp på et mer lønnsomt nivå. I juni 2020 var prisen over 40 dollar fatet og situasjonen hadde kjølt seg noe ned (Brent spot, DN Investor 2021).

Det var et sterkt behov for å konstruere en plan for hvordan vi skulle skjerme oljebransjen fra dobbeltsjokket på både tilbud- og etterspørselssiden.

Hensikten med å endre skatten for oljenæringen var å hindre oppsigelser, permitteringer og holde på et visst nivå av aktivitet. Tiltakspakken for olje og gass dempe fallet som en slags fallskjerm for en mykere landing.

1.2 Problemstilling

Oppgavens problemstilling er ”Endringene av petroleumsskatten som følge av koronatiltak i 2020”. Hensikten med oppgaven er å analysere hvordan de midlertidige endringene som ble vedtatt i juni 2020 kan påvirke investeringene og vurdere verdien på skjerming og skattemessige avskrivninger.

1.3 Metode og oppgavens avgrensning

1.3.1 Metode

Som metode ble det valgt å gjøre en skrivebordsanalyse. Dette ble vurdert å gi den beste muligheten til å bruke tilgjengelig informasjon og sekundærdata fra flere ulike kilder og gjøre min egen tolkning av dette ved bruk av en tilpasset kontantstrøm. Ved å bruke denne metoden ga det frihet til å bruke rammene for en kontantstrøm til egenkapital, men tilpasse kontantstrømanalysen oppgavens problemstilling. Slik kan tilgjengelig informasjon om skattesatser bli brukt til komponere en analyse ut fra en hypotetisk investering. Skrivebordsanalysen med bruk av kontantstrøm til egenkapital med hensyn til skattefradragene er et verktøy for å vurdere hvordan skattereglene påvirker nåverdien på en investering. Diskusjonen handler hvordan endringene endrer likviditeten og kan ha den effekten som intensjonen bak endringen er. Selve resultatene av endringene kan man se tegn til ut fra årsrapportene til oljeselskapene for 2020 og de neste 3-4 år årene etterhvert som de søker og får godkjent plan for utbygging og drift (PUD) og plan for anlegg og drift (PAD) frem til 2024.

1.3.2 Avgrensning og rammene for analysen

Oppgaven inkluderer ikke vurdering av de delene av skattesystemet til oljevirksomhet på norsk sokkel som gjelder finanskostnader og gjeld. Det er kun tatt hensyn til en hypotetisk nominell investeringskostnad på 100 kr som faller innenfor reglene for særskatt jf. Petroleumsskatteloven § 5 i en tidsramme på 6 år. Tidsrammen er lik perioden for skattemessig avskrivning av investeringene mot selskapsskatt.

I analysen er det ikke inkludert verdien på utbetalinger av fremført underskudd og ubenyttet friinntekt fra tidligere år jf. petroleumsskatteloven § 11 (6) og (7), utsatt skatt fra tidligere perioder eller kostnader til forskning og utvikling (FoU), miljøavgifter, driftskostnader eller inntekter.

Diskonteringsrenten som er brukt i nåverdiberegningene er basert på kilder fra Finansdepartementet (Finansdepartementet, 2014) og rapport fra SSB (Aune et.al. 2020).

Det er mulig diskonteringsrenten som staten bruker for å beregne nåverdier for oljenæringer er noe høyere enn hva som er brukt i oppgaven på 4%.

Diskonteringsrenten som er brukt i denne oppgaven for å best illustrere hvordan forskjell i bruk av en "lav" og en "høy" rente påvirker nåverdier på skattefradragene.

2. Skattesystemet

I tillegg til vanlige regler for næringsvirksomhet i Norge, har petroleumsnæringen særskilte regler for aktivitet på norsk sokkel. Dette kapitlet tar for seg generelt om skattesystemet for næringsvirksomhet i Norge og går litt nærmere inn på noen særregler som gjelder for utvinning av begrensede naturressurser.

2.1 Generelt om skattesystemet for næringsvirksomhet i Norge

Skattesatsen på alminnelig inntekt som selskaper betaler på overskuddet (selskapsskatt) ligger på 22% i Norge. Dette har blitt redusert kraftig siden slutten av 1980-tallet, fra 50% til dagens 22%. Sammenlignet med de andre nordiske landene er selskapsskatten litt høyere i Norge enn Sverige, Danmark og Finland (NHO). Skattens grunnlag er den alminnelige inntekten (nettoinntekten), hvor grunnlaget er inntekt minus kostnader som er pådratt for å sikre inntekten og berettigede fradrag er trukket fra.

Bedrifter er etterskuddspliktige som vil si at noe av skatten betales inn forskuddsvis med grunnlag i hva den fastsatte skatten var i året før og resten betales etterskuddsvis i året etter inntektsåret.

Noen næringer har skattemessige særregler som er spesifikk til naturressursen som utvinnes. Vannkraft, som er en viktig næring i Norge, har grunnrenteskatt på 37% av netto grunnrenteinntekt for vannkraftverk over 10MVA. Dette er en bransjespesifikk særregel. Tanken bak grunnrente som en avgift/skatt på en naturressurs med en ekstraordinær avkastning. Noe av overskuddet føres tilbake til fellesskapet. Dette gjelder også for petroleumsnæringen (Olje- og energidepartementet. 2019).

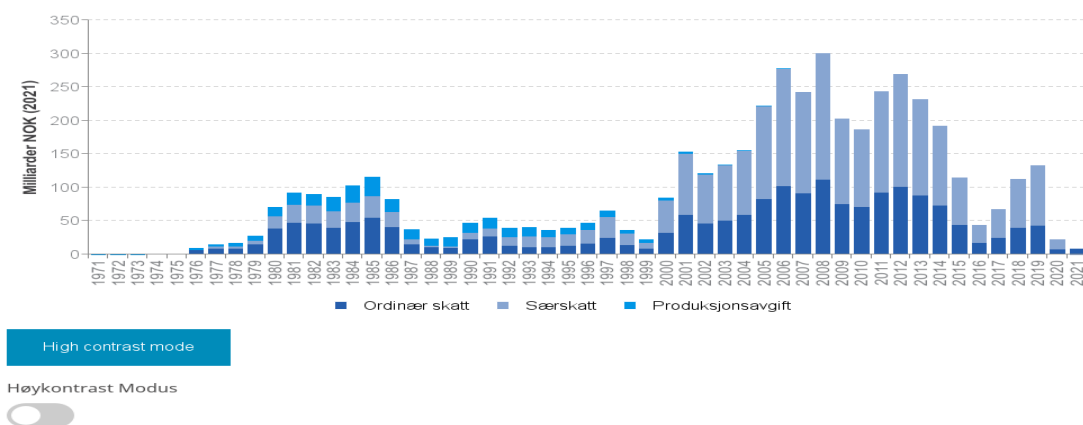
Hvem eier egentlig fossefallene eller oljen under jorden i Norge? Det er alle som bor i Norge. Filosofien bak grunnrente er at det er ikke eieren, men den som utnytter ressursen som betaler grunnrenten. En slags "leie" for å bruke/utnytte en begrenset ressurs og en

inntekt til den som eier. En slik ordning er det også for petroleum som i likhet med vannkraft har en høyere avkastning enn normalavkastning i andre næringer.

For å skjerme normalavkastningen kommer også her, slik som ved petroleum, friinntekten som et fradrag mot grunnrenten (KPMG- Beskatning av grunnrente).

2.2 Skattesystemet for Petroleumsvirksomhet

Oljenæringen blir omtalt som Norges viktigste næring med over 200 000 sysselsatte direkte eller indirekte, ifølge en undersøkelse Menon Economics gjorde på vegne av Norsk Olje og Gass i 2020. Det er også uten tvil den bransjen hvor staten har de største inntektene sine. Over 50% av skatteinntektene staten har fra næring, kommer fra oljesektoren (SSB, 2021). Fordi det har vært en høy fortjeneste på salg av olje og gass har Norge hatt store skatteinntekter som har kommet fellesskapet til gode. Filosofien bak oljeindustrien og skattesystemet i Norge er godt forankret i at skatteinntektene og næringen skal komme alle til gode, både nålevende og fremtidige generasjoner. Veksten i oljenæringen har ført til økt utdannelse, økt levestandard, mer teknologiutvikling og andre svært viktig ringvirkninger. Det er ikke for ingenting det blir kalt for “oljeeventyret”.

Figur 1 Statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet 1979-2021 (Norsk Petroleum 2020)

I 2019 ble ca. 134 milliarder kroner betalt i skatter fra petroleumsvirksomhet. Til sammenligning ble det anslått skatteinnbetalinger fra olje og gass til omtrent 23 milliarder kroner 2020 og i 2021 til 8 milliarder (Norsk Petroleum, 2021).

Petroleumsvirksomhet skiller seg fra andre næringer på noen områder når det kommer til måten man beregner skatt. Oppgaven går først gjennom noen av de viktigste punktene som når det kommer til hvordan inntektsgrunnlaget blir beregnet med normpriser, avskrivningstiden på drifts og anleggsmidler, friinntekt, leterefusjon og fremføring av underskudd, og tilslutt diskonteringsfaktorer i beregning av nåverdier. Analysen beskriver

hvordan skatten påvirker en kontantstrøm til egenkapitalen og beregner nåverdi på skattefradragene.

Skattesystemet innenfor oljenæringen følger særlig tre prinsipper; den skal være nøytral, lønnsom og komme alle til gode. Prinsipp om nøytralitet og lønnsomhet baserer seg på at investeringsprosjekter som er lønnsomme før skatt, skal være lønnsomme etter skatt. Det som gir skatteinntekter til staten skal også gi inntekter til selskapet som betaler skatten (Norsk Petroleum u.d. b). For å drive leting og utvinning av olje og gass trengs det betydelig summer til investering og det kan gå lang tid fra tillatelse til leting og utvinning (tildeling av lisens), til inntekter. Derfor må det være slik at hvis det skal være en oljeindustri med investeringsvillige aktører så må det også være lønnsomt for oljeselskapene å investere. De må i tillegg være konkurransedyktige med andre aktører på markedet.

Skattesystemet for petroleumsvirksomhet er basert på:

1. Olje er en begrenset og ikke fornybar naturressurs hvor fellesskapet eier ressursen
2. Det er høy avkastning på ressursen
3. Det skal være lønnsomt for både stat og oljeselskaper å drive virksomhet på norsk sokkel.

Oljeselskapene betaler ikke for å få tilgang på naturressursene, men må få godkjenning av Olje- og energidepartementet (OED) før de får lisens til å drive aktivitet på norsk sokkel. OED deler årlig ut rettigheter til å drive petroleumsvirksomhet. Lisensene blir gitt ut fra hvem som har søkt og hvem de mener er best egnet til å gjøre basert på teknisk kompetanse, økonomisk styring, sikkerhet og miljømessige hensyn. Staten har en økonomisk interesse i alle felt og lisenser på norsk sokkel som utgjør potensiell inntekt til staten. Områdene må først være definert og åpnet for petroleumsvirksomhet av Stortinget, så kan selskapene søke om å få utvinningstillatelse gjennom konsesjonsrunder. Tillatelse gir enerett til undersøkelse, leteboring etter og utvinning av petroleum på det aktuelle feltet. Dette kan vare i opptil 10 år hvor lisenshaver har en forpliktelse til at det blir gjort boring og seismikk i området i det aktuelle tidsrommet. Hvis det blir gjort funn kan de søke om å utvide tillatelsen. Selskapene må ikke betale for selve lisensene, men betaler en arealavgift for å beholde lisensene. Godkjennelse blir gitt på bakgrunn av en plan for

utbygging og drift (PUD) og plan for anlegg og drift (PAD) av Olje- og energidepartementet (Norsk Olje og Gass, 2021).

2.2.1 Særskatten

Siden 1975 har det vært en egen lov for petroleumsbeskatning. Overskudd fra petroleumsutvinning og rørledningstransport på norsk kontinentalsokkel har i tillegg til selskapsskatt på 22%, en særskatt på 56%. Satsene for særskatt og selskapsskatt har siden 1975 endret seg flere ganger, men tilsammen har den ligget på ca 75-78%. Loven sier “Skattepliktige som driver utvinning, behandling og rørledningstransport i de områder som er nevnt i §1, skal av inntekt ved slik virksomhet betale en særskatt til staten” (petroleumsskatteloven § 5). Særskatten skal kun gjelde for de som har inntekter og utgifter knyttet til utvinning av naturressursen fra norsk kontinentalsokkel (petroleumsskatteloven § 5) og kan sammenlignes med grunnrente slik som beskrevet for vannkraftproduksjon fordi olje og gass har et ekstraordinært høyt inntjeningspotensial knyttet til utvinning av en begrenset naturressurs.

Slik blir det at det en marginalsatt på 78% på overskuddet som kommer fra offshorevirksomhet. Etterhvert som skattesatsen på alminnelig inntekt har blitt lavere, har sats for særskatt økt slik at det har blitt værende 78% totalt. Dermed er det 78% beskatning på inntekt, men også tilsvarende fradrag på kostnader knyttet til leting og produksjon som selskapet kan fradragføre mot resten av selskapets inntekter på selskapsnivå på norsk sokkel. Skattepliktig inntekt er netto overskudd på inntekt knyttet til petroleumsaktivitet på selskapsnivå (ikke per felt).

Det at skattegrunnlaget er fra virksomhet på norsk sokkel er viktig. Stedbundet skattegrunnlag knyttet til utvinning av olje på norsk sokkel gjør det mulig for selskaper å investere, være konkurransedyktige og ha lønnsom drift samtidig som det hindrer selskapene å flytte inntekter og fortjenester, og dermed også skatt, ut av landet. Det er viktig at inntektsgrunnlaget som gir staten skatteinntekter ikke kan flyttes. Derfor er

Onshore	Offshore	
Selskapsskatt 22%	Særskatt 56%	Selskapsskatt 22%
	Friinntekt 20,8% fordelt på 4 år	6 års lineær avskrivning

Figur 2 Fordeling av skattesats for petroleumsselskaper

særskatten knyttet til naturressursen og slik begrenser man at selskapene flytter inntektsgrunnlaget ut av landet med hensikt å unngå høye skatter. Prinsippet om lønnsomhet gjelder også for særskatt. Det skal være lønnsomt å drive virksomhet både før og etter særskatten.

2.2.2 Normpris

I Norge er det Petroleumsprisrådet som setter prisen på oljen.

Petroleumsprisrådet (PPR) setter en normpris for salg av råolje for å beregne inntektsgrunnlaget som staten bruker for å kreve inn skatt (Regjeringen, 2019).

Normprisen blir brukt til å beregne skatt og blir også brukt mellom oljeselskapene på norsk sokkel ved kjøp og salg. Slik unngår de å en differanse mellom selskap og stat på beregningen av skattegrunnlaget.

Normprisen skal være representativt for hva prisen ville være på et fritt marked med uavhengige parter. Dette gjøres for å unngå lav internprising (transfer pricing) i multinasjonale oljeselskaper hvor utvunnet petroleum ofte blir solgt til nærstående selskaper eller datterselskaper som potensielt kunne ha redusert skattegrunnlaget. Gass, LNG og noe kondensat blir omsatt på markedet med markedspriser som beveger seg med tilbud og etterspørsel.

Driftsinntekter
- Driftskostnader - Avskrivninger - Letekostnader, FoU, avslutningskostnader - Miljøavgifter og arealavgift - Netto finanskostnader
= Ordinært skattegrunnlag (22%)
- Friinntekt (5,2% av investeringer pr år)
= Særskattegrunnlaget (56%)

Figur 3 Oversikt over skattegrunnlaget

2.2.3 Avskrivninger og fradrag

“Utgifter til erverv av rørledning og produksjonsinnretning med de installasjoner som er en del av eller tilknyttet slik innretning, kan kreves avskrevet med inntil $16 \frac{2}{3}$ pst. pr. år fra og med det år utgiftene er pådratt” (petroleumsskatteloven § 3b). Slik fordeles de skattemessige avskrivningene på anleggs- og driftsmidler seg over 6 år (merk: dette er ikke avskrivning på verdien av drifts og anleggsmidler i finansregnskapet, men en avskrivning av investeringer mot skatt).

Skattemessige avskrivninger starter vanligvis i samme år som kostnadene til driftsmiddelet på sokkelen (offshore) blir pådratt. Ordinært avskrives det lineært over 6 år (16,33% per år), men Finnmark og Troms har litt andre regler med avskrivning over 3 år, som gjelder for f.eks. Snøhvitfeltet. Produksjonsinnretninger omfatter i hovedsak produksjonsinstallasjoner, faste boligplattformer og tanker for lagring av råolje, men kan og inkludere andre driftsmidler knyttet opp petroleumproduksjonen. Anlegg for bearbeiding som raffineri, faller utenfor uttrykket «rørledning», men omfatter mottaksanlegg og utskipningsanlegg på land (petroleumsskatteloven § 3b).

2.2.4 Friinntekten (Uplift)

Noen næringer i Norge som baserer seg på å utnytte begrensede naturressurser kan gi en avkastning som er utover det som blir regnet som normalavkastning. Derfor har det blitt bestemt at på olje og gass skal det skal være en høy skattesats på 78%. På samme måte som vannkraftverk har en skjerming på grunnrenten, har petroleumsselskapene en reduksjon i særskatten de fire første årene på en investering. I Stortingsinnstilling 135 L (2019-2020) pkt 2.4 blir friinntekten beskrevet som en kompensasjon for at de skattemessige avskrivningene skjer over 6 år og ikke kommer til fradrag umiddelbart. På samme grunnlag for avskrivningene som kan avskrives over 6 år, er friinntekten et inntektsfradrag i grunnlaget for beregningen av særskatten. Det trekkes 5,2 % fra særskattgrunnlaget i 4 år, til sammen 20,8% fra og med investeringsår. Dette gir en reduksjon på særskatten i de første årene på en investering av et driftsmiddel som produksjonsanlegg og rørledninger. Hvis selskapet ikke er i skatteposisjon til å utnytte friinntekten, kan det bli kompensert ved å fremføre underskuddet til senere år med en rentekompensasjon. Ved

opphør av virksomhet som er særskattepliktig kan friinntekten kreves utbetalt (KPMG, 2019). Altså får de brukt friinntekten uansett om de er skatteposisjon eller ikke.

2.2.5 Leterefusjon og fremføring av underskudd

Oljeselskap som ikke er i skatteposisjon kan fremføre friinntekten og underskudd til senere år med en rentekompensasjon eller søke om å få refundert letekostnadenes skatteverdi.

Denne ordningen ble innført som et slags insentiv for å tiltrekke nye aktører og stimulere til leting etter olje som innebærer høye initiale kostnader og usikker fremtidig inntekt (Norsk Olje og Gass, 2018). 10-15 år er ikke uvanlig mellom et funn til det blir satt i gang produksjon og utvinning. Før utvinningen har selskapet store utgifter, men lite eller ingen inntekt. Siden de da ikke kan utnytte kostnader til fradrag er det to kompensasjoner/måter å refundere kostnader knyttet til leting etter olje;

- Selskapet kan få utbetalt skatteverdien av letekostnadene i desember etter inntektsåret.
- Fremføre underskuddet med rentekompensasjon til senere år når selskapet har skattbart overskudd.

Hvis selskapet velger å få skatteverdi av letekostnadene utbetalt kan ikke kostnadene fradragsføres i fremtidig ligning. Dette skal dermed være med på å sikre likebehandling og bedre likviditeten av selskaper utenfor skatteposisjon (Norsk Petroleum, u.d. b). Det er også mulig å pantsette utbetalingen av skatteverdien, som gjør at bankene kan finansiere leteutgifter i den grad det forventes utbetalt refusjon (Verdt å vite, KPMG). I noen tilfeller kan selskaper som er i skatteposisjon kjøpe et annet selskap som har høyere kostnader enn inntekter, og dermed redusere sin skatteposisjon ved bruk av fremført underskudd fra det andre selskapet (Jordheim, H. M & Lorentzen, M. 2018).

2.2.6 Diskonteringsfaktor

I denne oppgaven sammenlignes to nåverdiberegninger for å vurdere verdien av skattefradragene. Det er forskjell mellom diskonteringsrenten som benyttes av Finansdepartementet og oljeselskapene.

For å finne nåverdien av et prosjekt/investering/eiendel brukes nåverdimetoden med en diskonteringsfaktor. Diskonteringsfaktoren består av $1/(1+r)^t$, hvor r er avkastningskravet på investeringsbeløpet og t er tiden. Nåverdien skal reflektere verdien i fremtidige kontantstrømmer diskontert med en rente slik at man får krone-verdien kalkulert til hva det er verdt *i dag*.

Avkastningskravet (r) inkluderer kostnaden på kapital, systematisk risiko, og risikofri rente.

$$\text{Nåverdi} = -X_0 + \frac{X}{1+r} + \frac{X}{(1+r)^2} + \frac{x}{(1+r)^3}$$

$-X_0$ er investeringsbeløpet i år 0, X i telleren er fremtidige kontantstrømmer, r er kalkulasjonsrenten og $(1+r)^t$ i nevneren kalles diskonteringsfaktoren. En høyere diskonteringsrente vil redusere nåverdien på en fremtidig kontantstrøm sammenlignet med en lavere diskonteringsrente, og større beløp (X) i årene nærmest 0 (”tidlig”) i kontantstrømmen vil ha en høyere verdi enn lengre frem i fremtiden (høyere t). Derfor vil det være en positiv effekt på nåverdien av å ha fradrag og avskrivninger som øker X , dess nærmere $t=0$ jo bedre.

En måte å finne kostnaden på kapital med hensyn til gjeld og egenkapital kan man bruke Weighted Average Cost of Capital/ WACC.

$$WACC = \frac{EK}{EK + D} * R \text{ av EK} + \frac{EK}{EK + G} * R \text{ av gjeld} * (1 - skatt)$$

En annen metode er å bruke kapitalverdimodellen.

Kapitalverdimodellen (KVM):

$$\text{Forventet avkastning} = \text{risikofri rente} + \text{markedets risikopremie} * \text{Betakoeffisient}$$

Risikofri rente er den renten på kapitalen du kan få ved å ikke ta noen risiko. Statsobligasjoner med en 10 års periode blir ofte brukt som standarden på risikofri rente. Markedets risikopremie er avkastningen du får ved å plassere kapitalen i markedet som er utover risikofri avkastning. Disse to er avhengig av makroøkonomiske forhold. Systematisk risiko β (beta) sier noe mer spesifikt om et prosjekt, en bedrift eller et markedssegment som man ikke kan diversifisere bort. Systematisk risiko (beta) er høyere når selskapet/aksjen operer i et marked som er volatilt med mye svingninger enn når det ikke er i et slikt marked. Den sier noe om hvor mye kapitalen svinger med markedet (stigningstallet i en graf). Hvis selskapet har en høy risiko og kapitalen er volatil med mye bevegelse så vil kapital med en beta over 1 svinge mer enn markedet, men i samme retning som markedet. Alternativet ville vært å investere det i noe annet, med mindre risiko og dermed også mindre beta (β) (Gjærum, 2016. s 377).

2.2.7 Ulik bruk av diskonteringsrente

Diskonteringsrenten som er brukt i oljenæringen er som regel høyere enn hva regjeringen og skattemyndighetene bruker. I Finansdepartementets rundskriv R-109/2014 om prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser, brukes den risikojusterte renten på 4%. For å beregne bedriftenes inntekts og kostnadsstrømmer benyttes 7% diskonteringsrente (Olje og Energi Departementet 2018, kap 3.6.1). Satsen som blir brukt av petroleumssektoren selv er ca. 10% (Aune et.al, 2018, s.73), men dette er et omtrentlig anslag da selskapene ikke offentliggjør hvilket avkastningskrav de opererer med. Et sted mellom 8-12% diskonteringsrente er rimelig å anta. Hvis man tenker på denne satsen som ”kostnaden på kapitalen” hvor risiko er kalkulert, er verdien på kapitalen nedjustert fordi det er en høyere kostnad på kapitalen. Bransjen er preget av svingninger i oljeprisen og har variabler som frakt, internasjonal handel, politiske forhold og produksjonsvolum i andre land (USA, Russland og Saudi-Arabia spesielt) som påvirker

risikoen. En slik volatil bransje har derfor brukt en høyere diskonteringsrente på mellom 8-12% på grunn av en høy systematisk risiko.

I nåverdiberegningene i denne oppgaven er det valgt å bruke en diskonteringsrente på 4% for staten og 10% for oljenæringen med hensikt å sammenligne skatteverdien mellom stat og oljenæringen.

3. Endringen i skattesystemet mai 2020

I Stortingets møte 12. Juni 2020 ble det vedtatt endringer i lovverket som omhandler Petroleumsskatteloven (Lovvedtak. 135(2019-2020)).

Sammendrag av Petroleumsskatteloven §11 (midlertidige endringer):

- Direkte utgiftsføring av utbyggingskostnader for særskattegrunnlaget. Ingen endring for avskrivning mot selskapsskatten.
- Friinntekt på 24%, der hele friinntekten kan trekkes fra grunnlaget for særskatten i investeringsåret.

Søknad må være sendt til Olje- og energidepartementet innen 1. Jan 2023 og være godkjent etter 12. mai 2020 og før 1.januar 2024

- Utbetaling av skatteverdien av underskudd og ubenyttet friinntekt oppstått i 2020 og 2021.
- Negativ terminskatt for 2020 og 2021 (gjelder ikke for leterefusjon finansiert med letelån sikret med pant).

Reglene for refusjon av underskudd oppstått i 2020 og 2021, og reglene for negativ terminskatt, er begrenset til å gjelde for inntektsårene 2020 og 2021.

Dette er midlertidige endringer, men gjelder investeringer til og med året for *planlagt* oppstart, i henhold til godkjenning som er gitt. Prosjekter som blir godkjent på slutten av perioden med utbyggingsfase over mange år, kan få bruk for skatteendringene helt til slutten av tiåret.

4. Analyse av endringen/Sammenligning

Her er det laget en teoretisk fremstilling av en nominell kontantstrøm for hvordan endringene på friinntekten og avskrivning endrer verdien på en kontantstrøm.

Innvesteringen er satt til 100 kr for enkeltheten skyld, og tar for seg avskrivninger, særskatt, friinntekt og selskapsskatt. Dette er svært forenklet med hensikt på å kunne sammenligne delene av skattesystemet hvor det ble gjort endringer, med alt annet likt. Det er ikke inkludert finanskostnader da dette faller utenfor avgrensningene på denne oppgaven. Nåverdier av endringene hvor jeg sammenligner hvordan bruk av diskonteringsfaktor påvirker verdien vises i kapittel 4.3.

4.1 Ordinære skatteregler

I kontantstrømmen for skattefradragene antar vi en investering på 100 kr. Siden det er mulig å føre skattemessige avskrivninger i året dem blir pådratt er investeringsåret lik år 1. Skattemessig avskrivning mot selskapsskatten fordeles over 6 år 16,7 kr per år, friinntekten på 20,8% fordeles over de fire første årene inkludert investeringsåret.

Nominell kontantstrøm for endringen 2020							
	Investering	Skattemessig avskrivning		Friinntekt	Nett kontantstrøm	Utrekning	
År 1	-100			16,7	5,2	-84,1	$16,7 * 78\% + 5,2 * 56\% - 100$
År 2				16,7	5,2	15,9	$16,7 * 78\% + 5,2 * 56\%$
År 3				16,7	5,2	15,9	$16,7 * 78\% + 5,2 * 56\%$
År 4				16,7	5,2	15,9	$16,7 * 78\% + 5,2 * 56\%$
År 5				16,7		13,0	$16,7 * 78\%$
År 6				16,7		13,0	$16,7 * 78\%$
Total						-10,2	

Figur 4 Nominell kontantstrøm for endringen 2020

Netto kontantstrøm på investeringen med hensyn til skattemessige avskrivninger og friinntekt, blir -84,1 kr i år 1, 15,9 kr i år 2-4 og 13 kr i 5-6 året. Total kontantstrøm på investeringen på 100 kr etter 6 år er da -10,2 kr etter skatt.

Merk at beløpene i figur 4 og 5 er nominelle verdier og det er ikke inkludert diskontering.

Nominell kontantstrøm med 3 investeringer (før endringen)								
Investering	Beløp	Skatt.avsk.			Friinntekt ordinær 20,8% fordelt 4 å			Net Kontantstrøm
År 1	100	16,7			5,2			-84,088
År 2	100	16,7	16,7		5,2	5,2		-68,176
År 3	100	16,7	16,7	16,7	5,2	5,2	5,2	-52,264
År 4		16,7	16,7	16,7	5,2	5,2	5,2	47,736
År 5		16,7	16,7	16,7		5,2	5,2	44,824
År 6		16,7	16,7	16,7			5,2	41,912
År 7			16,7	16,7				26
År 8				16,7				13
Total	100				20,8	20,8	20,8	-31,06

Figur 5 Nominell kontantstrøm for endringer med tre investeringer

I Figur 5 er det inkludert et eksempel på ordinære skatteregler for offshore virksomhet med flere investeringsprosjekter på 100 kr i påfølgende 3 år som illustrerer fordelingen av skattemessig avskrivning og friinntekt.

Med en investering på 100 kr i år 1, år 2 og år 3 hvor avskrivningene mot selskapsskatten og særskatten for hver investering fordeler seg over 6 år og overlapper hverandre i noen av årene kan man se at hvordan kontantstrømmen endrer seg på grunn av fordelingen til skattefradragene.

4.2 Etter endringen

Av lovvedtaket juni 2020 om midlertidig endring av petroleumsskatten (petroleumsskatteloven § 11) ble det mulig å avskrive hele investeringsbeløpet sammen med 24% friinntekt i år 1 mot særskatten. Under i Figur 6 vises oppstillingen i en nominell kontantstrøm for å illustrere hvordan de nye reglene endrer kontantstrøm på investeringene.

4.2.1 Nominell kontantstrøm av nye skatteregler

Nominell kontantstrøm etter endringen 2020							
	Investering	Skattemessig avskrivning	Friinntekt	Avskrivning	Nett kontantstrøm	Utregning	
År 1	-100	16,7	24 %	100	-26,9	$16,7*22\%+124*56\%-100$	
År 2		16,7			3,7	$16,7*22\%$	
År 3		16,7			3,7	$16,7*22\%$	
År 4		16,7			3,7	$16,7*22\%$	
År 5		16,7			3,7	$16,7*22\%$	
År 6		16,7			3,7	$16,7*22\%$	
Total					-8,5		

Figur 6 Nominell kontantstrøm etter endringen 2020

Her er samme investeringen på 100 kr i en nominell kontantstrøm med skattemessige fradrag over 6 år mot selskapsskatten. Det er full avskrivning av investeringen i år 1 i tillegg til økt friinntekt på 24% som kan brukes i år 1 som skjerming mot særskatten.

Total netto kontantstrøm for de 6 år årene blir bedre enn med tidligere regler, men det er særlig det første året som vil gi en bedre kontantstrøm sammenlignet med reglene før de midlertidige endringene.

I figur 7 vises et eksempel på tre investeringsprosjekter med de nye skattereglene hvor friinntekten er økt til 24% og kan brukes som skjerming i år 1 sammen med hele investeringsbeløpet. Dette er oppstilt slik for å illustrere hvordan de forskjellige delene av skatten fordeler seg utover en periode med oppstart i forskjellige år.

Nominell kontantstrøm etter endringen									
	Investering	Skatt.avsk.			Friinntekt ordinær 20,8% fordelt 4 år			Avskrivning	Net Kontantstrøm
	Beløp								
År 1	100	16,7			24 %		100	-26,9	
År 2	100	16,7	16,7		24 %		100	-23,2	
År 3	100	16,7	16,7	16,7		24 %	100	-19,6	
År 4		16,7	16,7	16,7				11,0	
År 5		16,7	16,7	16,7				11,0	
År 6		16,7	16,7	16,7				11,0	
År 7			16,7	16,7				7,3	
År 8				16,7				3,7	
Total	300			300,0	0,24	0,24	0,24	300	-25,68

Figur 7 Nominell kontantstrøm med tre investeringer etter endring 2020

Skattemessig avskrivning på investeringskostnaden mot selskapsskatt fordeles på 6 år som tidligere.

På grunn av avskrivningen av investeringsbeløpet og friinntekten på 24% som kan brukes i sin helhet i år 1 mot særskatten blir netto kontantstrøm betydelig bedre i år 1 (investeringsåret) enn med ordinære skatteregler. Den ordinære ordningen gav kontantstrøm på – 84 kr i år 1, sammenlignet med endringen av systemet som gir ca. -27 kr,- en differanse på 57 kr. Dette er en endring på ca. 68% på kontantstrømmen i investeringsåret på grunn av de nye regler i 2020 ($67,8\% = \frac{84-27}{84}$).

Som vist i figurene 6 og 4 er den store forskjellen mellom ordinære og midlertidige skatteregler økt friinntekt og full avskrivning mot særskatten. Hvis friinntekten skulle bli endret fra 20,8 % til 24%, men blitt fordelt over 4 år (6% pr år) hadde endringen utgjort liten forskjell for investeringsåret, men fordi den er økt og kan bli brukt i investeringsåret, gir den stort utslag på verdien av kontantstrømmen i nærmeste fremtid. Dette er betydelig i en investeringsbeslutning og kan utgjøre en stor forskjell på om en aktør går videre med et prosjekt for oppstart i nær fremtid. Dette systemet bevarer dagens $22+56=78\%$ i marginalsatt på overskuddet av utvinning og rørledningstransport på sokkelen, samtidig som den gjør det enklere å investere på kort sikt.

4.3. Nåverdi av endringen i skattesystemet

Som nevnt har jeg ikke inkludert diskonteringsatts i de tidligere beregningene. Dette var for å få en oversikt over fradragene og vurdere dem med ”alt annet likt”. Men fordi det blir brukt forskjellige diskonteringsatts er det relevant å gjøre en nåverdiberegning for

diskusjonen om verdien av endringene. Verdien av skattefradragene er annerledes for staten enn for oljeselskapene på grunn av diskonteringsrenten.

4.3.1 Nåverdi med 4% diskonteringsrente

I Finansdepartementets rundskriv fra 2014 om prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser mv (punkt 6.2, s.5), blir det brukt en kalkulasjonsrente på 4% for statlige tiltak. Det blir derfor brukt 4% diskonteringsrente i analysen for nåverdberegning av skattefradragene i figur 8.

Diskonteringsrenten blir brukt for å kalkulere nåverdien av en fremtidig kontantstrøm. På grunn av eksponenten i nevneren som stiger jo lengre inn i "fremtiden" kontantstrømmene kommer, blir diskonterte tidlige kontantstrømmer mer verdt og gir bedre nåverdi. Med andre ord, penger i dag er verdt mer enn i morgen. Med en 68% endring av kontantstrømmen i investeringsåret på grunn av endrede skatteregler utnyttes denne faktoren i nåverdberegningen.

År	1	2	3	4	5	6
Investering	100					
Avskrivning mot alminnelig inntekt	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Friinntekt + avskrivning mot særskatt	69,44					
Skatteverdi av fradragene	73,11	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Nåverdi med 4% diskonteringsrente						
År 1	73,11					
År 2	3,53	96 %				
År 3	3,40		92 %			
År 4	3,27			89 %		
År 5	3,14				85 %	
År 6	3,02					82 %
Total	89					

Figur 8 Nåverdi med 4% diskonteringsrente

I figur 8 er det inkludert en nåverdberegning av skattefradragene på en investering over 6 år. Det er ikke inkludert finanskostnader som renter på gjeld. Det er kun for friinntekten og avdragene mot særskatt og selskapsskatten.

I år 1 vises det en nåverdi på 73,11 kr (investeringsbeløpet på 100 fratrukket skatteverdien av fradragene på 26 kr i år 1, se figur 4). Det vil si at kontantstrømmen for år 1 reduseres med 73,11 kr på grunn avdrag mot skatt og friinntekten. Denne reduksjonen av

kontantstrømmen i år 1 har en nåverdi på 73,11 kr da det ikke brukes diskontering for beløp i investeringsåret når vi antar at investeringsåret er t=0.

I år 2 er det en nåverdi på 3,53 kr etter diskonterte verdier av skattefradraget av investeringen mot selskapsskatten $3,53 = \frac{16,7 \times 0,22}{1+0,04}$. Dette er 4% mindre enn nominell kontantstrøm uten diskontering av beløpet i år 2. Slik kan man se at nåverdiene av skattefradragene har en gradvis mindre verdi ettersom fradragene blir diskontert for beløp som kommer lengre frem i tid. Dette er et vesentlig moment når operatørene foretar investeringsbeslutninger.

Ut fra denne kontantstrømmen tilsvarer totale skattefradragene 89 kr av investeringsbeløpet. Selskapene dekker 11 kr av et investeringsbeløp på 100 kr etter de nevnte skattefradragene er trukket fra.

4.3.2 Nåverdi med 10% diskonteringsrente

I Figur 9 vises nåverdien av de samme skattefradragene (etter endringen) som tidligere illustrert i figur 6, men med en diskonteringsrente som er nærmere den som bransjen selv bruker på 10%. Som nevnt er det noe usikkert hva rente bransjen bruker eksakt, men et estimat mellom 8-12% er rimelig. Det blir brukt 10% i nåverdiberegningen i figur 9.

År	1	2	3	4	5	6
Investering	100					
Avskrivning mot alminnelig inntekt	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Friinntekt + avskrivning mot særskatt	69,44					
Skatteverdi av fradragene	73,11	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Nåverdi med 10% diskonteringsrente						
År 1	73,11					
År 2	3,34	91 %				
År 3	3,04		83 %			
År 4	2,76			75 %		
År 5	2,51				68 %	
År 6	2,28					62 %
Total	87					

Figur 9 Nåverdi med 10% diskonteringsrente

Her er det samme skatteverdi på fradragene i år 1 uendret da det ikke blir brukt diskontering for investeringsåret. Forskjellen i bruk av diskonteringsrente vises *etter* år 1 hvor nåverdien av skattefradragene går ned på grunn av en høyere diskonteringsrente. Det vil si at endringer i fradragene etter år 1 har mindre nåverdi hos oljeselskapene enn det har for staten. Dette er fordi oljeselskapene opererer med en høyere kostnad på kapitalen og diskonteringsfaktoren i nevneren.

5. Diskusjon

5.1 Et beroligende middel

I et turbulent år som 2020 var det mange behov som skulle dekkes. Hundretusenvise arbeidstakere ble permitterte og det var frykt at dette også skulle spre seg til den næringen i Norge som er den som gir størst bidrag til skatteinntekter. Derfor var det svært viktig, både økonomisk og psykologisk, å vise handlekraft som kunne bedre forutsigbarhet og sikre videre aktivitet i oljesektoren.

5.2 Arbeidsplasser

Ved å beholde skattesatsen på 78% marginalsatt, men øke friinntekten og full avskrivning mot særskatten i år 1, har staten gjort det mer attraktivt for oljeselskapene å investere de neste årene. Endringen i skattefradragene vil gi incentiver til å investere i prosjekter som har "ligget på vent" i en periode med lave oljepriser. Ut fra årsrapporten for 2020 i Aker Solutions (Aker Solution, 2021. s.9) og kvartalsrapporten til Lundin Energy (Lundin, 2021. S.4) er det tydelig at skatteendringen ble godt mottatt. Det er prosjekter som nå blir satt i gang på grunn av økt lønnsomhet på grunn av de midlertidige skattereglene. Som en følge av oljekrisen i 2014-2016 var det ikke bare ansatte i bransjen som mistet jobben. Det gikk også utover dem som leverer tjenester til oljevirksomhetene som verfts- og verkstedsindustrien og hoteller. Det ble færre lærlingplasser, vanskeligere å få jobb som nyutdannet petroleumsingeniør og gjorde at mange arbeidere tok midlertidige jobber. De gikk glipp av trygghet og stabiliteten en fast jobb innenfor deres ekspertiseområde vil kunne gi. Høyt utdannede ingeniører måtte ta andre jobber på varelager, barnehager eller som servitører. Å ta en høyere utdanning man ikke får brukt har også en samfunnsøkonomisk kostnad. Slik kan høy arbeidsledighet ha enda større ringvirkninger. I Stortingets innstilling 351 L presiseres det at det er et sterkt ønske at med denne tiltakspakken skal ansvarshavende legge til rette for norske ansettelse, faste kontrakter og åpne for flere lærlinger, men det er ikke et krav (Innstilling 351 L. 2019-2020. Kap 4. Avsnitt V og VIII). Derfor blir det opp til det enkelte oljeselskap å bestemme hvordan de skal rekruttere lærlinger og eventuelt nye ansatte.

5.3 Tidsperspektivet i nåverdien

Ved å gjøre de største endringene på skattefradragene i investeringsåret, får oljeselskapene utnyttet verdiene av endringene mest mulig. Som kalkulert i nåverdiberegningene i denne oppgaven vises det at på grunn av diskonteringsfaktoren som bransjen bruker, sammenlignet med staten, har endringene forskjellige nåverdier ut fra hvem som kalkulerer på dem. Nåverdien av de totale kontantstrømmen med skattefradragene (Figur 8 og 9) er på 89 kr for staten med 4% diskonteringsrente og 87 kr for oljebransjen med 10% diskonteringsrente (med en investering på 100 kr). Altså noe høyere nåverdi for staten enn oljebransjen. I de påfølgende årene reduseres nåverdien av endringene kraftigere med bruk av en høyere diskonteringsrente. Derfor er det viktig fra oljeselskapenes ståsted at endring i likviditet (tilgjengelig kapital) blir gjort tidlig i en investeringsforløp og ikke blir smurt tynt utover flere år.

Et argument er at med en lavere kostnad på kapitalen, er det en lavere kostnad for staten å endre på skattereglene på kort sikt. Ved å la oljenæringen ha høyere skattefradrag de neste årene på investeringene er håpet at det vil gi overskudd for oljeselskapene og dermed større skatteinntekter for staten på et senere tidspunkt. Slik har fradragene mot skatt blitt flyttet nærmere beslutningstidspunktet for en investering og utsatt skatteinntektene frem i tid. På den måten så har bransjen utnyttet nåverdien av endringene og kostnaden på kapitalen på en måte som maksimerer verdien av endringene. Skattemarginen forblir slik den har vært på 78% på overskuddet samtidig som selskapene har mer egenkapital tilgjengelig for å gjøre investeringer.

5.4 Et nøytralt system

En annen siden av diskusjonen er om investeringer som oljeselskapene har ventet med fordi de ikke ble regnet som lønnsomme tidligere, blir lønnsomme nå. Hvis dette er riktig, kan det være i konflikt med nøytralitetsprinsippet. Endringen i skattesystemet skaper et insentiv til å ikke ruge på investeringer for lenge for dermed å gå glipp av denne midlertidige ordningen. Ved å investere nå, og ikke senere, kan oljeselskapene forhåpentligvis utnytte den potensielle oppturen hvis det viser seg at oljeprisen stiger igjen.

Men hva om oljeprisen blir værende slik den har vært det siste året, mellom 40 og 70 dollar per fat (DNinvestor, 2021). Da kan det bli aktuelt med en ny vurdering om de midlertidige endringene i lovverket skal bli permanente eller om det fremdeles er aktuelt å gå tilbake til den tidligere ordningen. Noe som man skal være varsom med er å endre lovverket sammen med prissvingninger. Dette gir dårlig forutsigbarhet og er ikke nøytralt.

Den største endringen i petroleumsskattesystemet var å øke friinntekten og gi selskaper mulighet til full avskrivning på investeringer mot særskatten i investeringsåret. Hvis oljeselskapet ikke har inntekter å trekke fradragene mot, kan de få utbetalt skatteverdien av friinntekten. Siden penger i dag er verdt mer enn penger ”i morgen”, spesielt med en diskonteringsrate på 10%, er dette en gyllen mulighet. Friinntekten er beskrevet som en skjerming mot særskatten fordi investeringene blir avskrevet over flere år, derfor er det noe motstridende at avskrivningene nå kan bli trukket fra i investeringsåret *samtidig* som friinntekten er økt. Argumentet for friinntekten faller bort når investeringene kan trekkes fra særskatten i sin helhet i investeringsåret.

Næringen ønsket seg ikke skatteletter, de ønsket seg en utsatt skatt. Ut ifra kontantstrømmene av skattefradragene i figur 4 og 6, så kan det se ut til at de har fått begge deler. En utsettelse av skatten på grunn av full avskrivning i investeringsåret, og en skattelette med økt friinntekt.

Det er forskjell i totalsummen på kontantstrømmene, dog ikke særlig stor med første øyekast. I figur 4 vises det til total kontantstrøm etter 6 år på -10,2 kr og sammenlignet med kontantstrøm i figur 6 hvor totalen er på -8,5 kr. Denne forskjellen utgjør en endring på 16,7%. For store selskaper kan en forskjell på kontantstrømmen for en planlagt investering utgjør veldig mange millioner kroner. Nøytralitetsprinsippet ved særskatten er at det som er lønnsomt for bedriftene skal være lønnsomt for staten, og det som ikke er lønnsomt for bedriftene skal heller ikke være lønnsomt for staten. Slik er statens interesse i linje med oljeselskapene, begge parter ønsker lønnsom drift på norsk sokkel

5.5 Oljeprisen

En viktig faktor som påvirker hvordan det kommer til å gå med næringen er oljeprisen. Mellom 2007 og 2016 var det perioder med svært bratte svingninger fra høy pris (over 100 dollar fatet) og dype daler hvor prisen falt til under 40 dollar fatet. I skrivende stund ligger prisen på mellom 60 og 70 dollar fatet (april 2021) og det kan vise seg at dagene med oljepriser over 100 dollar fatet er forbi og urealistisk å forvente i fremtiden. Oljeprisen endres på grunn av etterspørsel med hensyn til miljø/natur katastrofer, konflikter (krig), varehandel og transport. Land som USA, Russland og Saudi-Arabia har stor påvirkning på hvor mye olje er tilgjengelig i markedet. Det er på grunn av slike geopolitiske forhold oljenæringen har høy risiko som reflekteres i kostnad på kapital med diskonteringsrenten. Disse forholdene er utenfor Finansdepartementets kontroll og er ikke noe skatteendringer kan gjøre noe med. Uavhengig av skattepakken ville bedre oljepriser i det andre halvåret av 2020 antakelig dempet investeringskuttene som ble varslet.

Hele resultatet av endringene i oljeskatten vil vise seg i fremtiden, men det kan se ut som bransjen er positiv og den har bidratt til at investeringene i 2021 har fått et dempet fall fra 150 milliarder i 202 til 140 milliarder i 2021 (Oljedirektoratet. 2021).

6. Konklusjon

Formålet med denne oppgaven er å vurdere de midlertidige endringene i petroleumsskatten, sammenligne med tidligere (ordinære) regler og gjøre en verdivurdering av hvordan dette kan gi bedre likviditet og insentiv til fremtidige investeringer.

Oppgaven har vist hvordan investeringen kan påvirke kontantstrømmen ved å sammenligne nominell kontantstrøm av en hypotetisk investering på 100 kr hvor friinntekt, avdrag mot selskapsskatt og særskatt. For å få best innsikt i hvorfor det var viktig med avdrag mot skatt og friinntekten i tidlig fase i en investering, var det nødvendig å se på nåverdien og bruk av diskonteringsrente. Ved å sammenligne nåverdien på endringene med 4% diskonteringsrente og diskonteringsrente som er nærmere hva oljebransjen selv bruker på 10%, har jeg vist til hvordan oljeselskapene har fått best utnyttelse av tidsaspektet for hvordan endringene har blitt fordelt.

Endringene ser ut til å bedre prosjektøkonomien og er en viktig faktor for beslutninger om å starte på nye prosjekter. I Aker Solution årsrapport for 2020 (s.9) står det at på grunn av skatteendringene fikk de umiddelbart flere kontrakter i 2020 og det vil skape mer aktivitet for dem i flere år fremover. I Lundin sin 1. Kvartalsrapport for 2021 (s.4) presiseres det at på grunn av endrede skatteregler fremskyndes 9 prosjekter for å utnytte denne muligheten.

Endringen i skattesystemet som ble gjort som en reaksjon på korona-pandemien og usikkerheten til lave olje og gasspriser har som hovedmål å legge til rette for at selskapene kan gjennomføre planlagte investeringer og holde aktiviteten oppe i en periode med lave oljepriser i 2020. De midlertidige endringene ser ut til å gjøre det som var intensjonen og stimulerer til økt sysselsetting i flere år fremover. Om det var riktig å endre petroleumsskatteloven vil tiden vise, men ut i fra den informasjonen regjeringen hadde på våren 2020 var det viktig å forhindre masseoppsigelser og unngå en repetisjon av krisen i 2015.

Kilder og Referanser

Aker Solutions (2021). *Annual Report 2020*. Aker Solutions
<https://www.akersolutions.com/globalassets/huginreport/2020/annual-report-2020.pdf> (side 9)

Bøhren, Ø, & Gjærum, P. I. (2016). *Finans: Innføring i Finansiering og Investering*. 2. utg. Fagbokforlaget.

Dagens Næringsliv. (2021). *Brent Spot*. DN Investor.
<https://investor.dn.no/#!/Ravare/C1/BrentSpot>

Finn Roar Aune, Ådne Cappelen og Ståle Mæland (2020. 28. Oktober). *Konsekvenser av redusert petroleumsvirksomhet*. (Rapporter 2020/38) Statistisk sentralbyrå.
https://www.ssb.no/nasjonaltregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/435324?_ts=17563963dc0.

Finansdepartementet (2014). *Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser mv*. Rundskriv R-109/14, Oslo.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/okstyring/rundskriv/faste/r_109_2014.pdf.

Harboe & Co. (2020, desember). *Taxation of upstream activity on Norwegian Continental Shelf*. Publikasjoner
<https://www.harboe.no/norsk/publikasjoner/taxation-of-upstream-activity.aspx>

Innst. 351 L. (2019-2020). *Innstilling fra finanskomiteen om Midlertidige endringer i petroleumsskatteloven*. Finanskomiteen.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2019-2020/inns-201920-351l/?m=-1>.

Jordheim & Lorentzen, M (2018, 3 desember). Refusjoner til oljenæringen: Aker BP får 13 milliarder tilbake fra staten. *E24*

<https://e24.no/olje-og-energi/i/oRgyLW/refusjoner-til-oljenaeringen-aker-bp-faar-13-milliarder-tilbake-fra-staten>

Konkraft (2021). *Competitiveness on the Norwegian Continental Shelf 2020*. Konkraft
<https://konkraft.no/wp-content/uploads/2021/04/Konkraft-report-2021-1-Competitiveness-Norwegian-continental-shelf-2020-FINAL.pdf>

KPMG (2018, 29. Juni). Beskatning av grunnrente. *Innsikt*
(<https://home.kpmg/no/nb/home/nyheter-og-innsikt/2018/06/beskatning-av-grunnrente.html>)

KPMG (2021, 10. februar). Petroleumsbeskatning. *Verdt å vite*
<https://verdtavite.kpmg.no/petroleumsbeskatning.aspx>.

Lovvedtak 135 L (2019-2020). *Vedtak til lov om endring i lov om skattelegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. (Petroleumsskatteloven)*, Stortinget.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2019-2020/vedtak-201920-135/>

Lundin Energy (2021). *Q1 Delårsrapport för Tremånadersperioden som avslutades den 31 mars 2021*. Lundin Energy AB. s. 4

Menon Economics (2020). *Bakgrunnsnotat om database over olje- og gassrelaterte inntekter i kommunene*. <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2019-04-Bakgrunnsnotat-om-olje-og-gassrelaterte-inntekter-og-velferd-i-kommunene.pdf>

Norges Bank (2020, 17 desember). *Endringer i styringsrenten*. Norges Bank
<https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Styringsrenten/Styringsrenten-Oversikt-over-rentemoter-og-endringer-i-styringsrenten-/>

Norsk Olje og Gass (2019, 21. August). *Leterefusjonsordningen på 1-2-3*.
<https://www.norskoljeoggass.no/naringspolitikk/norsk-olje-og-gass-skatteseminar/leterefusjonsordningen/>

Norsk Olje og Gass (u.d.). *Næringspolitikk, Konsesjonssystemet*. Hentet 26. April 2021 fra <https://www.norskoljeoggass.no/naringspolitikk/konsesjonspolitik/konsesjonssystemet/>

Norsk Petroleum (u.d.)a. *Petroleumsloven og konsesjonssystemet*. Hentet 26. April 2021 fra <https://www.norskpetroleum.no/rammeverk/rammeverkkonsesjonssystemet-petroleumsloven/>

Norsk Petroleum (u.d.)b. *Petroleumsskatt*. Hentet 11. Februar 2021 fra <https://www.norskpetroleum.no/okonomi/petroleumsskatt/>

NHO (u.d). *Selskapsskatt*. Norges Handelsorganisasjon <https://www.nho.no/tema/skatter-og-avgifter/artikler/selskapsskatt/>

NOU 2019:18 (2019). *Skattlegging av havbruk*. Finansdepartementet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-18/id2676239/?ch=11>

Oljedirektoratet (2021. 14 januar). *Sokkelåret 2020- høy aktivitet og store investeringer*. <https://www.npd.no/fakta/nyheter/generelle-nyheter/2021/sokkelaret-2020--hoy-aktivitet-og-store-investeringer/>

Olje og Energidepartementet (2021, mars). *Petroleumsskatt*. Norsk Petroleum. <https://www.norskpetroleum.no/okonomi/petroleumsskatt/>.

Olje og Energidepartementet (2021, april). *Petroleumsloven og konsesjonssystemet*. Norsk Petroleum. <https://www.norskpetroleum.no/rammeverk/rammeverkkonsesjonssystemet-petroleumsloven/>

Olje og energidepartementet (2019, 3. januar). *Skattelegging av kraftsektoren*. Energifakta Norge <https://energifaktanorge.no/regulering-av-energisektoren/skattlegging-av-kraftsektoren/>

Olje og Energidepartementet (2018). *Sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser for petroleumssektoren*. Regjeringen, 26. juni 2018.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/084f70863e66427ba9bb8c6426b3a377/sectorveileder-i-samfunnsokonomiske-analyser-for-petroleumssektoren.pdf>.

Petroleumsskatteloven (2020). *Lov om skattelegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv.* (LOV-2020-06-19-75). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1975-06-13-35>.

<https://lovdata.no/lov/1975-06-13-35/§11>

Prop. 150 LS (2012-2013) *Proposisjon til Stortinget (Forslag til lovvedtak og stortingsvedtak): Endringer i skatte, avgifts, og tollavgivninga*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/ae4eb62e57684ccbb6b4d71bfb4ed322/nno/pdfs/prp201220130150000dddpdfs.pdf>.

Regjeringen (2019). *Petroleumsprisrådet og normpriser*. Olje og energidepartementet <https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/petroleumsprisradet--og-fastsettingav-n/id66145>

SSB (2021, 18.februar). *Skatt for selskaper*. Statistisk Sentralbyrå <https://www.ssb.no/skattepl>